

Aleš Novak

DE GRATITUDINE DISCIPULORUM

Moj pogled skozi goščavo let, ki me deli od gimnazijskih časov, razbere le še posamezne drobce dogodkov, kot bi se mi pred očmi odvrtili prizori iz davno posnetega filma. Ostaja pa še nekaj. Ostaja občutje, ki ga spomin na mojo učiteljico v eni izmed učilnic stare palače Poljanske gimnazije vedno znova prebudi.

Drobci spominskih prebliskov so vedno znova z menoj. Spominjam se, kako je tista drobna postava, odeta v črne odtenke, vedno znova razsvetlila prostor, v katerega je stopila. Spominjam se njene dobre volje, hudomušnega in iskrivo duhovitega humorja. Spominjam se, kako je med svojimi razglabljanji o etimologiji te ali one latinske besede sedela na robu katedra in se tvegano pozibavala v ritmu svojega govorjenja. Spominjam se oblaka močnega parfuma, ki jo je vedno obdajal, kot bi skušal poudariti sij nekoga, ki resnično uživa v svojem delu. Spominjam se, kako mi je oprala glavo, ko sem pokazal nekoliko preveč nezadovoljstva ob slabši oceni pri njenem predmetu. Spominjam se zaupanja, ki nam ga je nam, negodnim najstnikom, znala pokazati, in zaupnosti, ki jo je znala ustvariti med pogovorom. Spominjam se ...

Skozi meglo spominov se kdaj prikradejo daljši prizori. Niz podob iz Simonovega zaliva, kjer smo imeli neko poletje arheološko-latinski tabor, prizori iz zadnjih kulinarčnih priprav na odprtje latinske knjižnice na gimnaziji Poljane, kjer je v zmešnjavi in zmedi med množico dijakov spretno skakala naokoli in urejala še zadnje podrobnosti. Pogovori na šolskih hodnikih, ko je prisluhnila in spodbudila, pohvalila in sočustvovala. Še posebej pa mi ostaja v spominu prizor, ko je moja učiteljica nekega dne v razred prišla skorajda brez glasu. Moj razred ni bil znan po najbolj vzornem vedenju ali pohlevnosti in učitelji so si morali pozornost pogosto priboriti z vpitjem ali ustrahovanjem. Ali z obojim. Igra, ki smo jo sprejemali vsi – tako učitelji kot učenci. In težko priborjena tišina ni nikoli trajala pretirano dolgo. Ko je pred nami stala moja učiteljica s komaj slišnim glasom, je v učilnici do konca šolske ure vladala tišina, kot je nisem slišal ne prej in ne kasneje.

Spomini se počasi izčrpajo in ko želim kopati po drobirju posameznih dogodkov, so ti vedno bolj izmuzljivi in begotni. Tisto, kar ostaja danes, je eno samo veliko občutje, ki ga spomin na učiteljico hipoma prebudi. Občutje, v katerem se mešajo občudovanje, spoštovanje, hvaležnost. *Občudovanje* razuma in znanja.

Naučila nas je spoštljivosti do razuma in znanja, ki ju je tako enkratno poosebljala. A vendar je to storila s tisto samoironijo, ki jo premore le nekdo, za katerega še tako obširno znanje poraja le nova vprašanja, razum pa gradi most do Drugega. *Spoštovanje* do iskrenega in iskrivega pedagoškega etosa, ki mi do danes ostaja nedosegljiv zgled. Učiteljica, ki vzgaja in spodbuja, ne da bi omejevala ali ukalupljala. Učiteljica, ki na učence gleda kot na sogovornike, od katerih se lahko kaj malega nauči tudi sama. In končno, *hvaležnost*. Hvaležnost za odpiranje vrat v svet antike, ki je tako daleč, a vendar venomer blizu vsakdanji izkušnji. Hvaležnost za spoštljivo obravnavanje nadobudnih mladeničev in mladenk kot enakopravnih sogovornikov in odgovornih posameznikov. In hvaležnost za človeško toplino, odprtost in zaupnost, tega je bil deležen vsakdo, ki jo je še tako bežno srečal.

Ko se pogled usmerja iz preteklosti v prihodnost, mi postaja vedno bolj razumljiv sicer enigmatični začetek *Dnevnika cesarja Marka Avrelija*. Meditativne zabeležke, namenjene njemu samemu, prične z nizanjem vrlin in veščin, ki jih je pridobil od drugih. Ob koncu prvega poglavja bralec dobi vtis, da je skorajda ni odlike, ki bi bila lastna stoisškemu cesarju. In res, ob pozornem motrenju se zdi, da nam sopotniki v našem življenju ponujajo drobce in koščke, ki jih v najboljšem primeru sestavimo v končno podobo sebe. Noben košček ni nepomemben. A nekateri so pomembnejši od drugih. Zame so med pomembnejšimi tisti, ki mi jih je prenesla moja učiteljica.

Koščki *znanja*. Tretja deklinacija, ki jo znam še danes, kakšna izjema od pravila, ujeta v kdove kateri možganski vijugi. Pa kakšen etimološki biser, s katerimi nas je zasipala. Do danes, denimo, vem, da latinska beseda *nihil* izvira iz *ne hilom*, niti mrvice, in da so se abstraktni pojmi razvili iz konkretnjših, bolj stvarnih in snovnih. In mnogo več – vedenje o kulturi in civilizaciji, ki se nam danes zdi vedno bolj oddaljena. Koščki, ki gradijo *medsebojne odnose*: sposobnost, da kot učitelji svoje učence vidimo. Jih jemljemo resno, jim izkazujemo spoštovanje in zaupanje ter v njih vidimo sopotnike na isti poti. In končno koščki, ki nas delajo ljudi. *Ljubezen do antike*, ki jo učimo s svojo lastno ljubeznijo do nje ter tako privzgjajamo občudovanje človeškega genija, ki se nam razkriva v davnini, in tvori vez, ki sedanjost s preteklostjo povezuje v eno. Čustvo in čustvovanje.

Občutje. Nekaj, kar sega od človeka do človeka in je urejujoče načelo, ki sestavi in poveže ostale koščke v smiselno celoto.

Imel sem srečo, da sem srečal učiteljico, ki mi je bila sposobna dati vse to. Ostala je hvaležnost in morje spominov. Spomenik, ki je ostal v meni in vseh njenih učencih, morda ni *aere perennius*, trajnejši od bronca, je pa zagotovo *aere pretiosius*, dragocenejši od bronca. Hvala, učiteljica!

Aleš Novak je docent na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani.